

03.02. Πώς δημιουργώ λέξεις

Γράμματα

Γράμματα είναι τα σημεία του γραπτού λόγου που παριστάνουν τους φθόγγους. Π.χ. Το **π**, το **α**, το **λ** και το **ι** είναι τα γράμματα που χρησιμοποιούμε για να αναπαραστήσουμε τους φθόγγους [π], [α], [λ], [ι], που προφέρουμε όταν λέμε τη λέξη πάλι.

Παρακάτω φαίνεται η αντιστοιχία ανάμεσα στους φθόγγους και τα γράμματα :

Φθόγγος	Γράμματα	Φθόγγος	Γράμματα	Φθόγγος	Γράμματα
[α]	Α α	[μπ]	Μπ μπ	[ρ]	Ρ ρ
[ε]	Ε ε, Αι αι	[ντ]	Ντ ντ	[ζ]	Ζ ζ
[ι]	Η η, Ι ι, Υ υ, Ει ει, Οι οι, Υι υι	[γ]	Γ γ	[σ]	Σ σ Ϛ
[ο]	Ο ο, Ω ω	[β]	Β β	[μ]	Μ μ
[ου]	Ου ου	[δ]	Δ δ	[ν]	Ν ν
[κ]	Κ κ	[χ]	Χ χ		
[π]	Π π	[φ]	Φ φ		
[τ]	Τ τ	[θ]	Θ θ		
[γκ]	Γκ γκ, γγ	[λ]	Λ λ		

Διπλά και δίψηφα γράμματα

Διπλά λέμε τα γράμματα ξ και ψ, γιατί το καθένα παριστάνει δύο φθόγγους:

$\xi = [\kappa] + [\sigma]$, $\psi = [\pi] + [\sigma]$

Το σ προφέρεται [ζ] πριν από ηχηρό σύμφωνο (π.χ. σβούρα, σμήνος).

Δίψηφα ονομάζονται δύο γράμματα μαζί που παριστάνουν έναν φθόγγο. Αυτός ο φθόγγος μπορεί να είναι είτε φωνήεν (δίψηφο φωνήεν) είτε σύμφωνο (δίψηφο σύμφωνο).

Δίψηφα φωνήεντα:

- α) Το ο + υ = ου για τον φθόγγο [ου], π.χ. του ουρανού
- β) Το α + ι = αι, που προφέρεται [ε], π.χ. αρχαίος
- γ) Το ε + ι = ει, το ο + ι = οι και το υ + ι = υι, που προφέρονται [ι], π.χ. τρέχει, άνθρωποι, υιός

Δίψηφα σύμφωνα:

- α) Το μ + π = μπ για τον φθόγγο [μπ], π.χ. μπαίνω
- β) Το ν + τ = ντ, που προφέρεται [ντ], π.χ. ντύνομαι
- γ) Το γ + κ = γκ και το γ + γ = γγ, που προφέρονται [γκ], π.χ. αγκαλιά, φεγγάρι

Οι συνδυασμοί αυ και ευ

Ο συνδυασμός **αυ** προφέρεται [αφ] όταν είναι στο τέλος μιας λέξης ή όταν το γράμμα που του ακολουθεί είναι άηχο σύμφωνο. Π.χ. ταυ, αυτοκινητάκια

Το **ευ** προφέρεται [εβ] πριν από φωνήεν ή ηχηρό σύμφωνο. Π.χ. αύριο, αυγά

Με τον ίδιο τρόπο, **το ευ** προφέρεται [εφ] ή [εβ] στις αντίστοιχες θέσεις. Π.χ. ευχαριστώ, ευεξία, ευλογία

Όμοια Σύμφωνα - Δίφθογγοι

Ένα ζεύγος **όμοιων συμφώνων** (ββ, κκ, λλ, μμ, νν, ππ, ρρ, σσ, ττ) προφέρεται ως ένα σύμφωνο, εκτός από το ζεύγος γγ, που, όπως είδαμε, προφέρεται [γκ].

Όταν δύο διαφορετικά φωνήεντα προφέρονται σε μία συλλαβή, αποτελούν μια **δίφθογγο**. Συνήθως, το ένα από τα δύο φωνήεντα μιας δίφθογγου είναι το [ι] και σπανιότερα το [ου]. Π.χ. αηδόνη, κελαηδάει, αϊτός, φράουλα κ.ά.